Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 85 (9769) | 1975 чылдың апрель 11, пятница | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 кап

1975: БЕШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКЧУ ЧЫЛЫ

Социалистиг чарыш тиилекчилериниң болгаш коммунистиг күш-ажыл шалыпчыларының бөгүн найысылалга ажыттынар слёдунуң киржикчилеринге изиг байыр!

ЧАҢЧЫЛЧААН СЛЕТ

Найысылал Кызылдың үлетпүр бүдүрүлгелериниң, тудуг, садыг болгаш транспорт организацияларының, чоннуң амыдырал хандырылга черлеринде ажылдап турар бүдүрүлге коллективтериниң мурнакчылары болгаш коммунистиг күш-ажылдың шалыпчылары чылдың-на В. И. Ленининиң торүттүнген хүнүнүң мурнуу чарыында боттарының слёдун эрттирери чаңчыл апарган. Бүгүн СЭКП обкомунуң Политиктиг чырыдыышкын бажыңына Кызыл хоорайның бүгү бүдүрүлге коллективтериниң социалистиг чарыжының тиилекчилери болгаш коммунистиг күш-ажылдың шалыпчыларының тоску слёду ажыттынар.

Аңаа эң мурнакчы бүдүрүлгелериниң төлээлекчилери тоску беш чылдың планыг онаалдаларын, бедиткен социалистиг хүлээлгелерин канчаар күүседип турарының дугайында боттарының рапорттарын бээр, социалистиг чарышты организастаарының, коллективиг кежигүннериниң ортузунга кижизидилге ажылын күштелдириниң, күш-ажылды коммунистиг ёзу-биле коорунуп принциптерин амыдыралга боттандырарының талазы-биле санал-онаал, дуржулга солчуушкуну болур. СЭКП Кызыл хооркомунуң организастап турар бо ажылы социалистиг чарышты дээштиг болгаш нептереңгей болдурарыга узуг ыдыгны берип турар. Ол чарыштың тиилекчилерин мораль талазы-биле деткин мактаарының база бир хевири. Слёттүң бүгү киржикчилеринге, ооң ажылынга кириштенииң дугайында байыр чедирген тускай шынзылганы болгаш турескаал бооп артып калыр өртектиг белектерни тыпсын турар.

Шалыпчыларның слёдунга киржир эрге дээш чарыш бүдүн чыл дургузунда үргүлчүлээр. Аңаа эң шылгараан кижилер бо слёттүң ажылынга бөгүн киржир.

Кызылдың алгы заводунуң ажыл-ишчилери бөгүн ажыттынар коммунистиг күш-ажылдың шалыпчыларының болгаш коллективтериниң хоорай слёдунга күш-ажылчы чедишкиннерин рапорттаар.

Завод бо чылдың бирги кварталында нییти продукция бүдүрүп үндүрериниң планын 103,9 хуу, ооң сайгарылгазын 107 хуу күүсеткеш, пландан ажыр 3021 эжеш кидис идикти, 2097 эжеш хөм идикти болгаш 6590 эжеш хөл хаптарын бүдүрүп үндүргён.

ЧУРУКТАРДА: кидис өөр цехте коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы П. Тадарныс; идик кылыр цехте 1976 чылдың май айның үлүүнге кириштир ажылдап турар бригаданың бригадири Г. Гавриченко.

В. ЧАДАМБАНЫҢ фотолары.

ЧАРЫШКА КИРИШКЕШ...

Кызылдың сүт заводунга ажылдаа-ла беш чыл четтим. Ынчан чаа ажылдакчыларлыг, чаа ажыглалда киргген заводка ажылдап киргеним ол. Баштайгы үеде эки эдикээн дерилгелер орта ажылдавайн, үрелишкиннерге-даа таваржып турду. Ажылчыннарның ажылдан үнер чоруу хөй турган. Мындыг чылдагаанвардан планнар чедир күүсеттинместеп, хожудаашкыннарга-даа таваржып турдувус. Чоорту ажыл эжиҥээн.

Техникиг чаартылгаларны кылып, тускай өөредилгелерни чылдың-на организастаан келген бис. Цехтерге социалистиг чарышты коммунистер удуртуп, коммунистиг күш-ажыл дээш шимчээшкин калбарган. Бо шимчээшкиниң ачызында бистиң бүдүрүлгениң шалыпчыларының саны арбыдаан. Чарышка эки түңнелдер дээш РСФСР-ниң аъш-чем үлетпүрүнүң тоску беш чылдың шалыпчызы деп бедик атты меңээ тывыскан.

Күш-ажылчы чылдарымның дургузуунда чалаң сүттү, өремни, саржагны болбаазырадып кылырының технологизын өөренип алган мен. Коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы деп бедик атты чедип алган, мурнакчы ажылчыннарның бирээзи-дир сен дээш мени хожудангай ажылдыг турган творог кылыр цехке ажылдадып каан. Ындаҥы чыл ажыр ажылдап турмен. Мында чамдык дерилгелерни эде тургузуп, улуг хемчээлдиг ванналарны тургускан бис. Творог хоюдар деспилериниң бирээзиниң ишкири 2,5 тонна. Дөрт ындыг ванна бар. Бодумнуң мергежилимге 10 ажыг аныяктарны өөреткен мен. Оларның хөй кезим мээңбиле кады ажылдап турар.

Чалаң сүт арыглаап савалаар улуг цехтиң ажылчыннары-биле чарыштыг бис. Хожудаашкын чокка ажылдаарыга бистиң социалистиг чарыжывыс бүзүреллин-биле дузалап турарын шуптувус эскерип турар бис. Барык бүдүн чылдың дургузунда чарышка бирги, ийиги черлерни ээлеп келдивис.

Чоокта чаа бирги кварталдың түңнелдерни үндүргеш, бистиң дегивиске бирги черниң шаңналын берген. Хожудаашкындан үнгеш, ындыг түңнелди чедип алганывыс биске улуг чеднишкин болган.

Бо чылдың бирги кварталында 40 тонна творогту бүдүрер даалгалыг турдувус. Ажыл-агыйлардан кирип турар сүттүң шаа-биле ону 48 тонна чедир күүсеттивис. Чайгы хүннерде планывыс оон өзе бээр.

Найысылалдың мурнакчыларының чыжыгга киржир чалалганы алганымны аас кежик-тир деп үнелеп турар мен. Слётка киржиримни бодап келгеш, бистиң чуртувуска стахановчу болгаш коммунистиг шимчээшкиннерни мурнакчы кижилериниң эгелээнии, ооң бистиң бүрүнгаарлаарывыска улуг ужур-дузалын сактырдыр мен. Башкывыс В. И. Ленининиң «Коммунистиг күш-ажылдың тиилелгезинге чеде бээр бис» деп, хөй чылдар ортүр чугаалаан өлүм чок сөстери амыдыралывыста күштүү-биле бадыткаттынып турар-дыр.

Ф. ВИШТАЛ.

Кызылдың сүт заводунда коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы.

СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ ЧАЛААНЫ-БИЛЕ

ЮКЭ ТК-ның Президиумунуң кежигүнү, Югославия Социалистиг Федеративтиг Республиканың Эвилелдиң Күүсекчи Вечизиниң Даргазы Джемал Биедич Совет чазактың чалааның ёзугаар албанның найыралчы аян-чоруун кылып, апрель 9-та Москвада келген.

ЮСФР-ниң болгаш Совет Эвилелиниң күрүне туктары-биле шимээн Внуково аэродромга Д. Биедичиин самолёт чанынга барып, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгин, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчызы К. Т. Мазуров, албанның өске-даа кижилери уткаан.

Москваның ажылчы чоннарының төлээлекчилери, ол ышкаш совет дээди өөредилге черлеринде өөренип турар югослав студентилер аэродромга келгеш, хүндүлүг аалчыга байыр чедирип турганнар.

Ужудуушкун шолуңге хүндүлел таңдылын чысылаган, ЮСФР-ниң болгаш Совет Эвилелиниң күрүне гимнерин күүсеткен.

А. Н. Косыгин биле Д. Биедич совет дайынчыларының чыскаалының базы-биле эрткен.

Оон соонда А. Н. Косыгин биле Д. Биедич машинага олурупкаш, мотоциклистерниң үделгези-биле хоорайже угландыр чорупкан.

Автомашиналар шуужуп эрткен кудумчуларны болгаш шөлдерни найыралчы-ийи чурттуң күрүне туктары-биле, «Совет Эвилелиниң болгаш Югославияның улустарының аразында сырый найырал делгерезин!», «Социалистиг Югославияның улустарынга ажы-дуңмайың байыры!» дээп лозуңнар-биле шимээн турган.

(СЭТА).

СОВЕТ-ЮГОСЛАВ ЧУГААЛАЖЫЫШКЫННАР

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгинниң болгаш ЮКЭ ТК-ның Президиумунуң кежигүнү, ЮСФР-ниң Эвилелдиң Күүсекчи Вечизиниң Даргазы Д. Биедичиниң аразында чугаалажыышкынар апрель 9-та Кремльде эгелээн.

Найыралдың болгаш билчиишкиниң байдалынга эрткен чугаалажыышкынар үезинде А. Н. Косыгин биле Д. Биедич совет-югослав кады ажылдажылганың чедишкиниг хөгжүп турарынга сеткил ханыышкынын илергейлеп, ийи чуртта коммунистиг болгаш социалистиг тургузуушкунуң чоруп турарының дугайында информацияларны солушкан. СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары Л. И. Брежневтиң болгаш ЮКЭ-ниң Даргазы, ЮСФР-ниң Президентизи И. Броз Титонуң 1971—1973 чылдарда ужуражыышкынары совет-югослав харылзааларның хөгжүлдезинге чугула салыышкын болган, ССРЭ-ниң болгаш ЮСФР-ниң аразынга кады ажылдажылганың кол барымдаалаар принциптери ол ужуражыышкыннарның үезинде тодаргайлаттынган дээрзин онзалап демдеглээн.

Чугаалажыышкыннар үргүлчүлээр.

(СЭТА).

БЕШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКЧУ ЧЫЛЫНЫҢ БИРГИ КВАРТАЛЫНЫҢ ПЛАНЫНЫҢ БОЛГАШ СОЦИАЛИСТИГ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИНИҢ ЧЕДИИШКИННИГ КҮҮСЕЛДЕЗИ

Совет улус СЭКП-ниң XXIV съездизиниң айыткан оруу-биле бүзүрелдиг бар чоруурун беш чылдың доозукчу чылының бирги күш-ажылны кварталының баштайгы түңнелдери херечилеп турар. «1975 чылда чурттуң мурнунда аажок улуг экономиктиг, политиктиг болгаш делегей ужур-дузалыг сорулгалар туруп турар — деп, СЭКП ТК-ның декабрь (1974 ч.) Пленумунга чугаазынга ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежнев онзалап демдеглээн.— Оларны шинтпирлээринче, бүгү партияны, бүгү чонну көдүрер, партийжи активти сорук кирер, беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседир дээш демисел коммунист бүрүзүнүң, ажыл-ишчи бүрүзүнүң иштики сагыш-сеткилин хайныктырган, хууда негелдехереглели болган турарын чедип алыр херек».

Пленумнуң шинтпирлерин удуртулга болдурбушаан, СЭКП ТК-ның партияга, совет улуска Кыйгырыынга, Бүгү-эвилел социалистиг чарыжының дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалдарынга ажыл-ишчи харыы кылдыр ажылчы чоннар болза, доозукчу чылдың онаалдаларын долдур болгаш ажыр күүседир база шинтизи-биле беш чылды чеднишкиниг доозар, эвээш чарыгалдарлыг, эки шынарлыг, хөй продукцияны бээр дээш чаачаа күрлавырларны ажыглалда кирип турар. Социалистиг чарыш күш-ажылчы коллективтериниң аажок хөй нуруузун хаара туткан — ында 83,5 миллион ажылчыннар, колхозчулар, инженер-техниктиг ажылдакчылар болгаш албан-хаакчылар киржип турар.

Хөй-хөй бүдүрүлгелерни хаара туткан үнелиг эгелээшкинерни мурнакчы коллективтер чарыш чоруп турарының үезинде удур-ла үндүрүп турар. Чижээ, арыглаан забойдан хонукта-ла 1000 болгаш оон-даа хөй тонна хөмүр-дашты казып алыр дээш шимчээшкин чурттуң хөмүр-даш үлетпүрүнде калбак нептерээн. Ам чуртта бедик механизастаан 437 забой ажылдап, оларның тус бүрүзүнден-не хонукта 1000 болгаш оон-даа хөй тонна хөмүр-дашты казып турар. Ол коллективтерде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү алырдаазындан ортумаа-биле 2—3 катап ажыр турар. Чурттуң экономиказын хөгжүдер, бүдүрүлгениң ажыктын болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, продукцияның шынарын эки-жидер талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездизиниң салган сорулгаларын боттандырарынга чугула рольду мастерлер ойнап турар. Оларның эң дээрелериниң дуржулгазы бүдүрүлгениң он-он муң командирлеринге чедингир болуп бар чыдар.

1974 чылдың социалистиг хүлээлгелериниг үлетпүр продукциязын пландан ажыр барык беш миллиард рубльге бүдүрери көрдүнген турган, а херек кырында ону барык чеди миллиард рубльге боттандырган.

Чурттуң күш-ажылчы коллективтери 1975 чылда боттарының социалистиг хүлээлгелеринге тодаргай сорулгаларны салгай. Нییтилел бүдүрүлгезиниң ажыктын шинтпирлиг бедилерин СЭКП-ниң XXIV съездизи бистиң чуртувустуң ажыл-агыйжы хөгжүлдезиниң стратегтиг угланышкыны кылдыр тодаргайлаан. Амгы байдалдарда ол угланышкынны боттандырары дээрге-ле күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери, ажылдап турар бүдүрүлге фондуларын эң долу ажыглаары, чиг-эття болгаш материалларны чөп чарыгдаары-дыр. Ол сорулгаларны амыдыралга боттандырары дээш демиселге чугула рольду бо чылын чер болганда хүлээп алдынган социалистиг хүлээлгелер, уткуштур планнар ойнаар аныар. Ол сорулгаларны күүседир чорук 1975 чылдың планын хуусал бетинде боттандырар, нییтизи-биле беш чылды чеднишкиниг доозарынга таарымчалыг байдалдарны тургузар арганы бээр. Бо чылдың социалистиг хүлээлгелеринде алды миллиард чыгам рубльдиң продукциязын пландан ажыр бүдүрери көрдүнген. Ол хүлээлгелер эрткен чылда ышкаш боттандыр турарын бирги кварталдың түңнелдери чугаалап турар.

ССРЭ-ниң Төп статистика эргелелиниң баштайгы санмелээлерин ёзугаар алырга, бирги кварталда үлетпүр бүдүрүшкүнүнүң планы ажыр күүсеттинген. Эвилелдешкен бүгү-ле республикалар болгаш үлетпүр министерстволары онаалдаларын чеднишкиниг боттандырган.

Чурттуң күш-ажылчы мунмуң коллективтери чылдың баштайгы үш айларының онаалдаларын күүсеткеш, 1975 чылга алган социалистиг хүлээлгелерин чеднишкиниг күүседип турар.

Пландан ажыр продукция бүдүрер болгаш ажылдың техника-экономиктиг көргүзүлгерни эки-жидер талазы-биле тоску беш чылда алган социалистиг хүлээлгелерин хуусда бетинде күүседкени-биле холбаштыр Череповецте ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг металлургия заводунуң коллективинге СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежнев чоокта чаа байыр чедирген. Ол металлургтар беш чылдың доозукчу чылында база улуг сорулгаларны салып алган.

Моральдыг болгаш материалдыг ыдыг бериишкининиң яны-бүрү хевирлери, түңнелдерни калбаа-биле деннештирип көөр чорук күш-ажылдың эң бедик бүдүрүкчүлүү дээш социалистиг чарышты бо чылын улам дээштиг болдурган. Чижээ, Кировтуң дугуй заводунуң коллективи продукцияның хемчээлиниң болгаш ону сайгарарының планын хуусаазыдан ийи хонук мурнады күүсеткен. Эки организастаан социалистиг чарыштың ачызында нормазын күүсетпейн турар чаңгыс-даа ажылчын ол бүдүрүлгеле чок. Дугуй кылыкчылары күш-ажылчы маргылдааның үламыдан дериглериниң төлеваилел күүзүн 30 хуу бедиткен.

«Донецкуголь» комбинатта «Трудовская» шахтаның даг-жылары кварталды эң дээре доосхан. Эрткен үш айларда олар бүдүрүүшкүнүнүң эң бедик денеслин чедип ап, Адаҥчуттуң Улуг дайынына Совет улустуң Тиилелгезиниң 30 чылынга алдар кылдыр алган социалистиг хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүсеткен, чыл эгезинден бээр 46 муң тонна одаар үүлүү пландан ажыр берген. Беш чылдың доозукчу чылында пландан ажыр хөмүр-даш бээр дээн хүлээлгезин хуусаа бетинде күүседир деп чаа сорулганы мурнакчы бүдүрүлге салып алган. Чуртта өске-даа он-он, чүс-чүс бүдүрүлге коллективтери бирги кварталдың бүдүрүлге онаалдазын хуусаа бетинде боттандыргаш, нییтизи-биле беш чылдың онаалдаларын чеднишкиниг күүседип кел чыдар.

Ынчалзажок бүдүрүлге курлавырлары, дериг-херекселдери четпес ажыглап, чамдык бүдүрүлгелер чиг-эття болгаш материалдарны бээриниң хуусаларын үреп турарының уламыдан бүдүрүлге коллективтериниң чамдызы кварталда планын күүсеттээн.

1975 чылда капитал тудуг-нун улуг программазын боттандырар чорук чурттуң кол фондуларын боттуг көвүдедир, онгу беш чылда экономиканы улам хөгжүдеринге базаны халбартыр, аңганы бээр. Мозырскиниң нефть сайзырады ажылдап кылыр заводунуң баштайгы комплекизи, Регарскиниң алюминий заводунуң бирги эзлээ. Калининградта дренаж хоолайларының заводу. Капсукласта улуг хемчээлдиг арыг фабриказы болгаш өске-даа объектилер ажылладаа киргеп. Ынчалзажок чамдык тудугларда объектилерни ажылдаа киврериниң хуусаазын ханып турар.

1975 чылдың планының чугула сорулгаларының бирээзи чүл дээрге, көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң, ол адырга бижыг материал-техниктиг базаны тургузарының бистин чуртувуста ажылдап кылдыгын үр үелиг комплекстиг программазын боттандырары ол болур.

Беш чылдың доозукчу чылында тарааның, чигир свеклазының, хөвеңниң, картофельдиң болгаш өске-даа культураның бедик дүжүү дээш чарышпышаан, колхозтар болгаш совхозтар техниканы, үрезиннерни, чемиш-индилгелерни кажангызыдандаа дээре белеткеп, кадрларны-даа өөредип алган. Күш-ажылдың эң бедик бүдүрүкчүлүүн чедип алыр болгаш тарылгашын агрегат бүрүзүнүң техниктиг аргаларын эң эки ажыглаар дээш шимчээшкин калбак нептерээн. Украинада, Молдавияда, Ортаа Азияның болгаш Закавказьениң республикаларында, Россия Федерациязының мурнуу талакы районнарында чазын чажар 15 миллион гектар чыгам культураларны дыка кыска хуусада тараан. Чигир свеклазын дүртен темнилиг тарып турар.

Мал ажылының ажылдакчылары шуудургу ажылдап турар. Ол адырны башкарарының культуразы бедээн. Малдың болгаш куштуң бүгү хевирлериниң баш саны колхозтарда, совхозтарда көвүдээн, продукция бүдүрери өскен. Бирги кварталда күрүнеге эзт садарының планы 109 хуу, сүт—101 хуу, чуурга—110 кылдыр күүсеттинген. Мал ажылының ажыктын бедидер болгаш продукцияны көвүдедир дээш чарыш эстон малчыннарның эгелээшкинбиле чурттуң фермаларында калбарган.

Бирги кварталдың түңнелдерин бүгү талалыг ыяк анализтээр, күрүне планнарын үзүп, ажыл-агыйжы эвес чоруун көргүзүп турар чоруктарга принципиалдыг үнелээшкинни бээр сорулга күш-ажылчы коллективтериниң, партия, профэвилел организацияларының, министерстволарның, ведомстволарның мурнунда турар. СЭКП ТК-ның декабрь (1974 чыл) Пленумунга айтып турганын ёзугаар, дагдыган ажыл-хөрээ дээш кадрларның харыысалгазын белитпишаан, партия комитеттери организакчы болгаш масса-политиктиг ажылын идепкейжидери, күш-ажылчы идепкейниң көдүрлүүшкүнүн быжыглаары болгаш калбартыры, мурнакчы дуржулганы нептерелирни улам улуг ужур-дузалыг болдурары. социал-экономиктиг кол сорулгаларны чедип алырынче социалистиг чарышты угландырары эргежек чугула.

1975 чыл — тоску беш чылдың сорулгаларын күүседирин доозарының чылы — деп, СЭКП Төп Комитединиң партияга, совет улуска Кыйгырыында чугаалаан. Совет чуруттуң ажылчы чоннары бирги кварталдың сорулгаларын чеднишкиниг күүседкен, ынчангаш чедип алдынган түңнелдерни быжыглап, улам көвүдедип, ажылдарының бедик темпилерин хевээр арттырышаан, доозукчу чылдың болгаш нییтизи-биле беш чылдың планнарын болгаш социалистиг хүлээлгелерин күүседир дээш олар бүгү үүлдерни кылыр дээрзинде чигзиниг чок.

(СЭТА).

ШЕВЕР КЫСТАР БИСТЕ

Мен 1970 чылда 35 дугаар профессионал-техниктиг училищени доосхан, Мария Семеновна Сафронованың бригадазынга ажылдай бердим. Баштайгы үеде бергелерге таваржып турдум, ынчалза-даа ажылды эки шиңгээлип алыр, өөрүмден чыдын калбайн ажылдаар дээш кызып-ла турган мен. Чоорту шеверлекчи мергежилге кажарап, үлүүмну ажыр күүседип турар апарган мен.

1973 чылның июль айдан эгелеп бодум тускай бригада хүлээп алдым. Мээң бригадамга колдуунда училищени чаа доосхан аныяктар келген. Бригадавыста шупту 19 кижи. Мурнуку чылларда чылдагаан чок ажыл шагы үзер, ажылдан озалдаар чоруктар турган. Ынчалза-даа бригада кежигүннери ындыг чоруктарны узуткаар, ажыл планын күүседир дээш кызып ажылдап келдивис. Ылаңгыя бо доозукчу чылда бистеги кижи бүрүзү үлүүн күүседип турар, күш-ажылдың сагылга-чуруму эжиҥээн.

Бирги кварталда бистер дөртку микрорайонда 2 дугаар бажынга иштики шеверлел ажылдарын кылып келдивис. Планны январь айда—117, февральда—130, мартта—127 хуу күүсеттивис. Ам 2 дугаар бажыңны майның байырлал мурнунда дужаар дээш кызып ажылдап тур бис.

Бүдүрүлгеге мастерлериниң, специалистериниң ролюнуң дугайында айтырыгны бистин партия, чазак кодүрүп турары ковчуг шын деп бодаар мен. Мооң мурнунда чылдарда профтехучилищени чаа доосхаш келген аныяктар тудуг ажылындан удавайн чоруй баары хөй турган. Ол чоруктар эвээш эвээжээн-даа болза, ам-даа бар. Чаа келген аныяктарның мергежилин бедидип, ажылга чаңчыгып, бут кырынга тургуже бедик мергежилдиг ажылчыннарның, дагдыыкчыларның хайгааралынга турар болза эки деп бодаар мен. Тудуг, транспорт, үлетпүр черлериндан коммунистиг күш-ажылдың мурнакчыларының слёдунуң киржикчилери бисти сонуургадып турар дыка хөй айтырыгларны аңаа чугаалажыр боор бис деп бодаар мен.

Нина ОЮН,
тудугжу.

СЭКП УЛУГ-ХЕМ РАЙКОМУНГА ЧӨВҮЛЕЛ ХУРАЛ

Апрель 9-та СЭКП-ниң Улуг-Хем райкомунга чөвүлел хурал болган. Аңаа ажыл-агыйларның удуртукчулары, специалистер, салбырлар, фермалар эргелекчилери, бригадирлер, парткомнар секретарылары, көдээ Советтер күүскомнарының даргалары киришкен.

Чөвүлел хуралга мал кыштаглаашкынының канчаар эртип турарының дугайында айтырыгны чугаалашкан. Райкүүскомнуң көдээ ажыл-агый эргелелиниң начальнигы **И. Тур**, совхоотар директорлары **С. Текеев, В. Винников, И. Бойчаров, Ч. Чараш-оол** олар чугаалашкан айтырыг талазы-биле информациялар кылган.

СЭКП обкомунуң көдээ ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи **М. Е. Абрамов** чөвүлел хуралга киришкен.

СЭКП обкомунуң бирги секретары **Г. Ч. Ширшин** чөвүлел хуралдың ажылынга киржиш, чүве чугаалаан.

Эш Г. Ч. Ширшин кыштаглаашкынны чедиишкиниг эрттириниң малды чайгы кадатче шилгидириниң айтырыгларынга доктааган. Ол ышкаш малдын баш санын бүрүн камгалап алыр, мал ажылының продуктуларын бүдүреринин болгаш күрүнеге садарының планнарын күүседир талазы-биле специалистерниң база бүгү малчыннарның хууда харыысалгазын бедидеринче чыыганнарын онза кичээнгейин угландырган.

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ КОНКУРУЗУ

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозунуң коллегиязы, көдээ ажыл-агый биле белеткелдер ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының профэвилел ТК-зының президиуму, ССРЭ-ниң Улус ажыл-агый чедишкиннер делгелгезиниң Кол комитеди 1975 чылда техника ажыглаарының ажыктын бедидер талазы-биле Бүгү-эвилел конкурузун эрттирер дугайында доктаал үндүрген.

Конкурсту эрттирери техниканы ажыглаарынга, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге эң бедик түңнелдерни чедип алырынче, машина-трактор парыгын ажаарының материалдыг, акша чарыгдаалдарын эвээжедириниче, бүгү хову ажылдарын бедик шынарлыг, чогуур ойунде күүседирин хандырарынче, аңаа үндезилээш көдээ ажыл-агый культураларының чаагай дүжүдүн алырынче колхоз, совхоотарның, оске-даа көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелериниң механизаторларын мобилизастаар сорулгалыг.

Бүгү-эвилелдиң конкурузунга колхоз, совхоотарның болгаш курүнениң өскедаа көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелериниң механизаторлары, мастер-эдикчилери, бригадир дузалакчылары болгаш бригадирлери киржир.

Конкурска тиилээннерни үнелиг белектер-биле катай ССРЭ-ниң УАЧД-зиниң хөрек демдээ, медальдары-биле, ажылга эң бедик түңнелдерни чедип алган механизаторларны, мастер-эдикчилерни, бригадир дузалакчыларын, бригадирлерни натура шаңнал-биле («Москвич» автомобиль) катай ССРЭ-ниң УАЧД-зиниң хүндүлел дипломнары-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң дөртку чыыжынга соңгулда талазы-биле округтарның соңгулда комиссияларының составын бадылаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы

(Уланчызы. Эгези № 84 «Шында»)

Тээлиниң № 30 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Иргит Седип Араптанович**—районнуң коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Шожунчай** Доржу Салчакович — коммунал бүдүрүлгелер комбинадының ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Дробышевская** Мария Васильевна—Тээли сес чыл школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Артына Сергей Шожутович —районнуң хереглекчилер ниитилелиниден;

Базыр Яков Езутуевич — «Тээли» совхозтуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелиниден;

Мукулай Хажытмаа Буянаевна—Тээли суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Оюн Мира Байыртыевна — районнуң чонуң амыдырал хандырылга комбинадының ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Өлчей Александра Күжүгетовна — район эмнелгезиниң медицина ажылдакчыларының коллективинден;

Хертек Сереков Серенович—Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Тээли» совхозта организациязындан.

Ээр-Хавактың № 31 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Норбу** Матпак Күжүгетович —«Тээли» совхозтуңЭэр-Хавак сүтбараан фермазының коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Хертек** Сержи Бовулашовна—«Тээли» совхозтуң Найырал салбырының ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Иргит** Сайдай Иргитовна—Тээли сес чыл школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Ногай Бухгалдыр Хомушкуевич—Тээли суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Иргит Багай-оол Намзырайевич—«Тээли» совхозтуң Найырал салбырының көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелиниден;

Самдан Маизырыкчы Данзыновна — Найырал суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Салчак Хүреп Чульдумович—«Тээли» совхозтуң Найырал салбырының коммунистиг организациязындан;

Успун Лидия Салчаковна—Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Тээли» совхозта организациязындан;

Чымба Иван Канчыырович—«Тээли» совхозтуң Найырал салбырының ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан.

БАРЫЫН-ХЕМЧИК РАЙОН

Кызыл-Мажалыктың Барыын талакы № 32 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Мамышев** Степан Васильевич —«Сельхозтехниканың» Кызыл-Мажалык салбырының коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Марженаков** Павел Иванович — ажылчы чоннар депутаттарының район Совединин күүскомунун коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Сарыглар** Юрий Өктек-оолович — Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң районнуң харылзаа белдиринде организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Гондина Людмила Владимировна — районнуң ветеринария эмнелгезиниң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Монгуш Дарья Эниковна — Кызыл-Мажалык суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Монгуш Светлана Ондаровна — Күрүне банкызының район салбырының ажылдакчыларының коллективинден;

Саая Чечек Канчыыровна—улус өөредилгезиниң район салбырының чырыдыышкын, дээди школа болгаш эртем албан черлериниң ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Таралло Тамара Ивановна—харылзааның район белдирини автомобиль транспортунуң болгаш чазаглыг орук-тар ажылчыннарының харылзаа ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Ямбиль Сержинмаа Сайнытовна —Кызыл-Мажалык суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан.

Кызыл-Мажалыктың Чөөн талакы № 33 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Серин-оол** Сарыглар Шодук-оолович — ПДУ-1469-туң коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Куулар** Идам-Сюрюн Доржуевич — Кызыл-Мажалыктың туйбу заводунуң ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Багаева** Галина Степановна — Кызыл-Мажалык суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Дагбы Чечек Хомушкуевна—ажылчы чоннар депутаттарының район Совединин күүскомунун сан килдизинің ажылдакчыларындан.

Донгак Чэп Шыырапович—Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң район Совединин күүсекчи комитединде болгаш оон килдистериниде организациязындан;

Жданов Иван Максимович —«Тыва көдээ тудуг» трестің 741 дугаар КМК-ның ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Монгуш Севил Шевер-ооловна — Кызыл-Мажалыктың сес чыл школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан;

Сарыглар Матпыржык Ламажыкович — «Тыва сентелге тудуг» трестің бот-орудгачарылгалыг участогунуң ажылчыннарындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Шпак Эльвира Олеговна — чырыдыышкын, дээди школа болгаш эртем албан черлериниң ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң «Чечек» уруглар садында организациязындан.

Ак-Довурактың Соңгу талакы № 34 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Исаев** Евгений Александрович — Ак-Довурактың кежээки школазының башкыларының болгаш техниктиг ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Савыл** Виктор Викторович — «Тыва даг-дүгү тудуг» тудуг эргелелиниң тудуг болгаш үлетпүр-тудуг материалдарының ажылдакчыларының профессионал эвилелиниден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Ильюшенкова** Альбина Матвеевна — район эмнелгезиниң медицина ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Велченко Валентина Ивановна—Иштики херектер министерствозунуң албан черинің ажылдакчыларының коллективинден;

Елисеева Нина Ивановна — Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Тыва даг-дүгү тудуг» тудуг эргелелинде организациязындан;

Куулар Очур-оол Мазанович—«Тыва даг-дүгү» комбинаттың чуртталга-коммунал килдизинің ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Давыдова Людмила Ивановна — Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Чымба Татьяна Шуртуевна — Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң район эмнелгезинде организациязындан;

Хороший Лидия Карловна — чонуң амыдырал хандырылгазының Ак-Довурак комбинадының ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Ак-Довурактың Комсомольский № 35 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Назин** Вячеслав Маркович — Ак-Довурактың ортумак школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Дожула** Елизавета Хертековна — «Тыва даг-дүгү тудуг» тудуг эргелелиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Монгуш** Олег Канчырович —Бүгү-эвилелдің Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң № 2 автотранспорт бүдүрүлгезинде организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Биче-оол Күжүгет Чанзанович—Иштики херектер министерствозунуң өрт камгалалының «Тыва даг-дүгү» комбинатты камгалаар талазыбиле Ак-Довуракта отрядының ажылдакчыларының коллективинден;

Бавулин Николай Степанович — № 2 автотранспорт бүдүрүлгезиниң коммунистиг организациязындан;

Климов Николай Степанович—хлеб заводунуң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының коллективинден;

Потылицына Людмила Александровна — Ак-Довурактың сес чыл школазының башкыларының болгаш техниктиг ажылдакчыларының коллективинден;

Ухова Лидия Денисовна — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Чудак Монгуш Манданович — санэпидстанциязының медицина ажылдакчыларының коллективинден.

Ак-Довурактың № 36 Төп соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Перов** Григорий Иванович — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың транспорт цегиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Сенгелова** Анчийма Чимит-ооловна —«Тыва даг-дүгү» комбинаттың төп бүдүрүлге лабораториязының ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Ондар Ариты Хертековна — тус черниң үлетпүрүнүң болгаш коммунал-амыдырал бүдүрүлгелериниң хлеб заводунуң ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Чупрасова Лариса Павловна — Ак-Довурактың автотранспорт бүдүрүлгезиниң автомобиль транспортунуң болгаш чазаглыг оруктар ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Шмаенков Петр Павлович—чонгуң амыдырал хандырылга комбинадының ажылдакчыларының коллективинден;

Люлькина Ольга Ивановна — Ак-Довурактың автотранспорт бүдүрүлгезиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Жуковская Галина Петровна — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың коммунистиг организациязындан;

Күжүгет Борис Хөвен-оолович — үлетпүр бүдүрүлге черлериниң комбинадының ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Монгуш Чечек Сур-ооловна — тудуг болгаш үлетпүр тудуг материалдарының ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң «Тыва даг-дүгү» комбинатта организациязындан;

Миронов Виталий Михайлович — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Комбуй-оол Ооржак Докпак-оолович — «Тыва даг-дүгү» тудуг эргелелиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Ондар Ариты Хертековна — тус черниң үлетпүрүнүң болгаш коммунал-амыдырал бүдүрүлгелериниң хлеб заводунуң ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Шмаенков Петр Павлович—чонгуң амыдырал хандырылга комбинадының ажылдакчыларының коллективинден;

Люлькина Ольга Ивановна — Ак-Довурактың автотранспорт бүдүрүлгезиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Жуковская Галина Петровна — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың коммунистиг организациязындан;

Күжүгет Борис Хөвен-оолович — үлетпүр бүдүрүлге черлериниң комбинадының ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Монгуш Чечек Сур-ооловна — тудуг болгаш үлетпүр тудуг материалдарының ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң «Тыва даг-дүгү» комбинатта организациязындан;

Миронов Виталий Михайлович — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Комбуй-оол Ооржак Докпак-оолович — «Тыва даг-дүгү» тудуг эргелелиниң ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Сенгелова Анчийма Чимит-ооловна —«Тыва даг-дүгү» комбинаттың төп бүдүрүлге лабораториязының ажылчыннарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан;

Ондар Ариты Хертековна — тус черниң үлетпүрүнүң болгаш коммунал-амыдырал бүдүрүлгелериниң хлеб заводунуң ажылдакчыларының профессионал эвилелиниң организациязындан;

Чупрасова Лариса Павловна — Ак-Довурактың автотранспорт бүдүрүлгезиниң автомобиль транспортунуң болгаш чазаглыг оруктар

Тыва АССР-ниң Дээди Соведининиң дөртку чыыжынга соңгулда талазы-биле округтарның соңгулда комиссияларының составын бадылаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Соведининиң Президиумунуң Чарлыы

(Уланчызы. Эгези 2-ги арында).

Ондар Байлак Калчанакович —СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң ажылчыннарындаг, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериндеи болгаш албан-хаакчыларындан;

Сат Фаина Сарыговна — СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң ажылчыннарындан, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериндеи болгаш албан-хаакчыларындан;

Сат Балентина Чашкадайович—СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң ажылчыннарындан, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериндеи болгаш албан-хаакчыларындан.

Бажын-Алаактың № 52 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Ховалыг** Сорулга Бышкак-Караевич — Бажың-Алаак ортумак школазының коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Калдын** Мая Моңгушевна — «Искра» колхозтуң коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Иргит** Минчимаа Маадыровна — Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Искра» колхозта организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Ананды Раиса Моңгушовна —«Искра» колхозтуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелинден;

Иргит Аңыжы Дывыяанович — Бажын-Алаак суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Моңгуш Амаа Бедүрүүевна — «Искра» колхозтуң колхозчуларындан;

Моңгуш Галина Хертик-ооловна— Бажың-Алаак суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Ооржак Кызаш Көгүйленович — «Искра» колхозтуң колхозчуларындан;

Хомушку Хөөкүй-оол Саны-Шириевич — «Искра» колхозтуң машина-трактор мастерскаязының ажылдакчыларының коллективинден.

Хөндергейниң № 53 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Моңгуш** Дадар-оол Аяжайевич — СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Тюлюш** Александр Дамба-Сюрюнович — кырааннарның болгаш инвалидтериң Хөндергей бажыңының ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Сат** Зинаида Шыыраповна — Хөндергей школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Моңгуш Көк-кыс Шыыраповна СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының ажылчын, алban-хаакчыларындан;

Моңгуш Шыырап Байыр-оолович — Хөндергей суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Моңгуш Манчуу Дөтпүреевич—СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының ажылчын, алban-хаакчыларындан;

Ооржак Дадар-оол Содунаевич—СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының көдээ ажылагый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелинден;

Кара-Сал Байыр-оол Канчыыр-оол — Чыргакының санаторий-кадыкшылдыга школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Иймениң № 57 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Ондар** Алдын-оол Содунамович—Ийме ортумак школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Ондар** Байыр Комбужавович—Ленин аттыг колхозтуң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Ондар** Тамара Чамбаловна — Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг эвилелиниң Ленин аттыг колхозта организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Доңгак Самдан Алдаевич—Ленин аттыг колхозтуң колхозчуларындан;

Куулар Анай-Хаак Арыкпаевич — Ийме суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Кара-сал Биче-оол Баазаңович — Шеми суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Моңгуш Бадына Бүлүгүновна — Шеми ортумак школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан;

Ооржак Мыйдокмаа Бюрбеевна — Чыраа-Бажының ажылчын кооперативиниң ажылдакчылар коллективинден;

Сыгыр-оол Федор Оржуңсолович — «Большевик» совхозтуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелинден.

Чыраа-Бажының № 55 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Моңгуш** Мыртык-оол Санчыевич — «Чыраа-Бажы» совхозтуң коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Куулар** Эзир-оол Андреевич — Чыраа-Бажы ортумак школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Шагжы** Кара-Кыс Сергеевна — Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Чыраа-Бажы» совхозта организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Куулар Шужук Орус-ооловна — Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Чыраа-Бажы» совхозта организациязындан;

Кара-Сал Зинаида Даржаевна—Чыраа-Бажының ажылчын кооперативиниң ажылдакчылар коллективинден;

Канчыыр-оол Сара Чыртай-ооловна — Чыраа-Бажы ортумак школазының коммунистиг организациязындан;

Лоспан Эрес-оол Моңгушович—«Чыраа-Бажы» совхозтуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелинден;

Моңгуш Доржу Мажазевич —«Чыраа-Бажы» совхозтуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профессионал эвилелинден;

Хертек Дадар-оол Шожалович—Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Чыраа-Бажы» совхозта организациязындан.

Хорум-Дагның № 56 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Куулар** Дедег-оол Салбаевич — «Чыраа-Бажы» совхозтуң ажылчыннарындан, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериндеи болгаш алban-хаакчыларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Ховалыг** Оюу Агбажайевич — Хорум-Даг суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Моңгуш** Ирина Уткушовна — Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «Чыраа-Бажы» совхозта организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Моңгуш** Шыырап Байыр-оолович — Хөндергей суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Моңгуш Манчуу Дөтпүреевич — СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының ажылчын, алban-хаакчыларындан;

Ооржак Кызаш Көгүйленович — «Искра» колхозтуң колхозчуларындан;

Хомушку Хөөкүй-оол Саны-Шириевич — «Искра» колхозтуң машина-трактор мастерскаязының ажылдакчыларының коллективинден.

Хөндергейниң № 53 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Моңгуш** Дадар-оол Аяжайевич — СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының коммунистиг организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Тюлюш** Александр Дамба-Сюрюнович — кырааннарның болгаш инвалидтериң Хөндергей бажыңының ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары **Сат** Зинаида Шыырановна — Хөндергей школазының башкыларындан болгаш техниктиг ажылдакчыларындан.

Соңгулда комиссиязының кежигүннери:

Моңгуш Көк-кыс Шыырановна СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының ажылчын, алban-хаакчыларындан;

Моңгуш Шыырап Байыр-оолович — Хөндергей суурнуң хамаатыларының ниити хуралындан;

Моңгуш Манчуу Дөтпүреевич—СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Хөндергей салбырының ажылчын, алban-хаакчыларындан;

Моңгуш Галина Хертик-ооловна— Бажың-Алаак суурнуң хамаатыларының ниити хурал

ТӨЛЕПТИГ САЛГАЛДЫ ӨСТҮРЕРИНЧЕ

Кан-кадык, омак-сергек, бүгү тала-биле сайзыраңгай салгалды өстүрер дугайында айтырыг Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың кичээнгейинге кезээде туруп келген. Чогум-на ынчангаш партияның XXIV съездизи чаа ниитилелге төлептиг, коммунизмниң идеалдарынга бердинген, ол дээш туржурунга кезээде белен, чогаадыкты чаагай сеткилдиг чаа кижини кижизидериниң айтырыын амгы үениң кол сорулгалары айыткан.

Коммунизмге төлептиг салгалды кижизидеринге өг-бүле, уруглар албан черлери, школалар, өөредилге, медицина албан черлери, калбак хөй-ниити дээш бистиң ниитилеливистиң бүгү кежигүннери, ооц янзы-бүрү хөй-ниити институттары шуптузу киржип турар. Чаңгыс аай эчис сорулга, найырал-биле каңналган совет улус коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургуспушаан, чаа кижини кижизидип өстүреринің улуг сорулгаларын чедишкинниг шиитпирлеп турар.

«Кижи болуру чажыдан» деп тыва үлегер чугаа бар. Шынап-ла төлептиг ада-иениң ажы-төлү база чаагай сеткилдиг, ажыл, амыдыралга кызымак кижилер болгулаар.

Ие-чаштың камгалаарының дугайында партия, чазак доктаамал сагыш салып турар. Саатты, уруглар хөрээжеңнер дугайында бистиң чуртувуста дег ынчаар сагыш салып турар чурт делегейде чок деп дидим чугаалап болур. Саатты хөрээжеңнерни эмчиниң доктаамал хайгааралынга тургузары, оларга төлевирлиг шөлээ, чап уруглар дугайында сагыш салыышкын. Хөй уруглуг иелерге орден, медальдарны тыпсыры. Ындыг иелерге акша дузламчызы. Шалыңы эвээш өг-бүлелерге пособие. Уруглар болгаш хөрээжеңнерниң тускай эмнелге четкизи. Оларга бараан болган албан черлерин ам-даа уламчылай санап болур. Чүгле бистиң республикада безин 148 уруглар сады, 26 ясли, ында 12 муң уруг бар. Чайгы үеде барык 8 муң өөреникчи пионерлер лагерьлеринге дыштанып турар.

Ие-чаш камгалалын моон соцгаар-даа улам экижидер хемчеглер дугайында чугула айтырыгны республиканың хөрээжеңнер төвүлелиниң хуралынга чугаалашкан.

Хуралдың киржикчилери, Кызылдан, районнардан келген активчилер ие болгаш чаштарның кадыын, оларның эргелерин камгалаар талазы-биле улуг ажылдар кылдыганыи сеткил ханыышкын-биле чугаалап турганнар. Чижээ, Өвүр районуң хөрээжеңнер төвүлелиниң даргазы К. О. Дүгержаа, Бай-Тайга районуң хөрээжеңнер төвүлелиниң даргазы М. С. Хертек, социал хандырылга министриниң оралакчызы Н. А. Глебова, Чыраа-дыышкын министерствозуның инспектору С. С. Лихачева болгаш өскелер-даа саналдарынга тодаргай чижектерни чугаалап турганнар.

Тыва АССР-ниң чону аныяк. Ылаңгыя уругларның деңзигүүрү улут. 1000 кижиге онаштыр төрүттүүп турар чаштарның саны база бисте улут болгаш Россия Федерациязының көргүзүүнден бедик боп турар. Мөңгүн-Тайга, Бай-Тайга, Барыын-Хемчик районнарда 1000 кижиге онаштыр 32—50 чаштар төрүттүүп турар. Демография көргүзүглерин алырга, республикада аныяк (30 хар чедир) кижилерниң саны база хөй. Ол чорук өзүп орар салгалды эң сагыш човангыр, бедик моральдыг мөзү-шынарга кижизидеринче, оларның болгаш иелериниң эргезиниң дугайында хоойлу-дүрүмнү сагыырынче кичээнгейин күштелдирерин негеп турар.

Хөрээжеңнер төвүлелиниң хуралынга илеткелчи, республиканың хадык камгалал министриниң оралакчызы Ч. Д. Таспаанчик Тыва АССР-де чаштарның болгаш ие хөрээжеңнерниң медицина хандырылгазын эжижидер дээш ап чорудуп турар хемчеглерни чугаалаан. Уруглар эмнелгезинин, оларның шын кижизидилгезиниң болгаш чемгерилгезиниң системазын, ол бүгүнүң материал-техниктиг баазазын быжыглаарынче кичээнгей улуг.

Ынчалза-даа уругларның өкпе-тыныш органнарының аарыгларындан, дегдириишкиннерден, ижин-шөйүүдү аарыгларындан аарын турары ховар эвес. Ындыг уругларны эмчиниң хайгааралынга тургузарын, оларга мергежилдиг дуза чедирерин организастап турарында четпестер барын хөрээжеңнер төвүлели демдеглээн. Улуг-Хем, Мөңгүн-Тайга, Чөөн-Хемчик, Бии-Хем районнарда эмнелге албан черлериниң ажылында четпестер улуг. Уруглар эмчилери чедишпейн турар. Оларның амыдыраңчурттаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузарынче кичээнгейин Кадык камгалал министерствозу, чер-чер Советтериниң күүскомнары, ажылагыйлар күштелдирери, кадрларны быжыглаары, оларны ажылга ижиктирери чугула. Маңаа боттуг хемчеглерни черчерлерде хөрээжеңнер төвүлелдери, активчилер ап болурунуң аргалары бар.

Уругларны эки шынарлыг чем-биле хандырып, оларның кадыкшылын быжыглаары онза чугула. Ам районнар төптериниң хөй нуруузунда, найысылалда уругларның сүт кухнязын организастаан. Чаштарны ладыккан, быжыг кижилер болдурарыга шын чемгерилге улуг рольду ойнаар. Ынчангаш республиканың садыг организациялары уругларга консервилээн чемнерни үзүктелиишкин чокка, бүгү девискээрге деңдески чедирерин организастаары чугула. Иелерни ындыг чемнерни чөп ажылаарынга өөредип, чаңчыктырып болурунуң аргазы база бар.

Бистиң аваларывыс төлептиг салгалды доруктурары ышкаш чаагай үүле-херекти ниитилелге ажыктыг ажыл-ижи-биле холбаштырып, чурттуң ниити херии базымы-биле деңге базып орарлар. Күш-ажылдың мурнакчылары, хөй-ниити даалгаларының идепкейлиг күүседикчилери алдар-хүндү-биле бүргеткен не хөрээжеңнериниң кайызын ол дээр. Саанчы, хадарчы, тудугжу, башкы ындыг хөрээжеңнер суур, хоорай бүгүдезинде бар.

Хөрээжеңнер төвүлелдери чоннуң чурттап, ажылдап турар черлериниң аайы-биле улуг ажылды чорудуп турар. Ие-чаштың камгалаарының айтырыгларынче кичээнгейни амдаа күштелдирери чугула. Назы четпээннериниң эрге-хоойлу хажыдар чоруун болдурбазының хемчеглерин алыры, ажылагыйларга ясли-садтар тудуун калбартырының, школа назыны четпээннерни ынаар хаара тударының хемчеглерин алыры — хөрээжеңнер төвүлелдериниң чугула сорулгазы.

Чон ортузунга санитариягигиенаның, эрге-хоойлуның пропагандазын дээштиг болдурарынга, уругларның өг-бүлеге кижизидилгезин улам экижидеринге хөрээжеңнер төвүлелдери улуг рольду ойнаар дээрзин хуралдың киржикчилери демдеглээннер.

Амыдыралдың совет хевириниң тургусканы чаагай чаңчылдарны эдерери, хоойлу-дүрүм, эрге айтырыгларын бүгү кижилериниң бүдүрүлге, организация бүрүзүнүң ылап сагаан турарын чедип алырынга база-ла хөрээжеңнер төвүлелдери улуг рольдуг болур.

Чугаалашкан айтырыг талазы-биле доктаалды республиканың хөрээжеңнер төвүлели хүлээп алган.

М. ДҮЛҮШ.

БАКУ. № 84 техниктиг училищеде чогаадыкчы идепкей калбарган. Азербайджанның иштики үлетпүрүнүң бүдүрүлге черлеринге специалистерни ында белеткеп үндүрүп турар. Ол өөредилге чериниң доозукчулары (а оны доосканнар—2,5 муң аныяк өолдар, кыстар боп турар) чуга демир сиилбип, угулзалаар, хевистер аргыыр, национал аяк-саваларны, янзы-бүрү белектерни чазап, кылырынга өөренип ап турарлар. Аныяк уран-шевер кижилерниң ындыг ажылдарын УАЧД-ниң беш алдын медальдары-биле шаңнаан болгаш Софияга болган чурттар аразының делгелгезинге салган.

Бо чылын ол училищени доосканнар дугайында дипломну 150 кижи алыр.

ЧУРУКТА: тергиин эки өөредилгелиг Лорина Калустова келир үеде пес-таавы чурукчузу болур.

А. ТАВАКАЛОВ биле М. ЧИАНУРОВТУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

АЖЫЛЫВЫС ПЛАНЫ

Кызылдың «Демир-Сал» турисчи клуву туризмни нептередир, пропагандалаар талазы-биле элээн ажылдарны эрткен чылдарда чоруткан. Клубтуң даргазы Яков Львович Кромдан бистиң корреспондентивис бо чылын республикага кандыг ажылдарны чорударын, планнаттынып турарын чугаалап бээрин дялээн. Ону мооң адаанда парладывыс.

Эрткен чылдың декабрьда облпрофөвүлелдиң алдыгы пленумунга бот-тывынгыр база планныг туризмниң болгаш экскурсияның ажылын сайзырадырының айтырыгларының дугайында чугаалашкан. Пленумнуң доктаалында спортчу туризмни, турисчи клубтарның болгаш секцияларның ажылын экижидеринче кол кичээнгейни салган. Республиканың бүгү хоорайларынга, районнарынга турисчи клубтарны, бүдүрүлгелерге, өөредилге черлеринге турисчи секцияларны азы төвүлеллерни тургузарын доктаалда айыткан.

Туризм болгаш экскурсия талазы-биле область төвүлели, хоорайның «Демир-Сал» турисчи клуву чер болганда клубтарны, секцияларны тургузар ажылды чорудуп эгелээн. Бо чылдың эгезинде политехникумда секцияны тургускан, башкы институтуңу хөй-ниити ажыл профессиязының факультединде туризм салбырын ажыткан.

Бо чылгы турисчи сезонда Хову-Аксы суурга, чамдык районнар төптеринге турисчи клубтарны ажыдары көрдүүгеи.

Клубтарны, секцияларны тургузары турисчи актив чокта болдунмас. Ону барымдаалаан туризм талазы-биле төвүлел болгаш спорт организациялары эдээн каш семинарларны эрттиреринде планнаан. Июньда республиканың «Урожай» эки тура спорт ниитилели турисчи секцияларның удуртукчуларын белеткээр семинарларны организастаар. «Спартак» эки тура спорт ниитилели ындыг семинарны эрттиреринде планнап турар. Районнардан болгаш көдээ черлерден келген семинарның дыңнакчылары чүгле турисчи походтарны организастаарының, белеткел чорударының билиглерин эвес, харын секцияларны тургузарының талазы-биле эргежок чугула методиктиг рекомендацияларны, материалдарны алырлар. Ол ышкаш турисчи клубтарның, секцияларның ажылының кол утказын, оларның профөвилел, комсомол организациялары-биле харылзаларының кандыг болурун өөренир.

«Демир-Сал» турисчи клубтуң чанында туризм школазы бодунуң ажылын бо сезонда уламчылаар. Апрельдиң ийги чартында суг болгаш чадаг походтарның удуртукчуларын школага өөредир. Кичээл неделяда ийи удаа болур, ол ийи ай хире үргүлчүлээр. Ооң соонда бергезиниң талазы-биле бирги, ийги категорияның походтарын организастап чорудар.

Амгы үеде өөк тыварының секцияларының удуртукчуларын белеткээргиниң кичээлдери доостур турар. Олар Кызылдың коллективтеринге командаларны белеткээр, ооң соонда чүк тыварының талазы-биле июнь айда болур маргылдаага киржир. Спорттуң бо хевириинге бистиң республиканың шилиндек командазы Новосибирскиге болур зона маргылдаазынга баар, ынчангаш спортчуларны хынамчалыг белеткээри чугула айтырыг.

«Саян чазы» шаңнал дээш суг туризминиң техниказының талазы-биле маргылдаа солун болур. Ол Кызылга майда эртер. Бистиң найысылалдың шилиндек командазы Красноярск крайның бирги чери дээш үш хүн болур маргылдаага киржир.

Тиилелгениң 30 чыл оюнга тураскааткан турисчи хемчеглерге белеткел чоруп турар. Апрельдиң 26-дан май 5-ке чедир республиканың ийги эльпиниадазын чорудар. Ону ВЛКСМ Тыва обкому, туризм болгаш экскурсия талазы-биле область төвүлели, «Урожай», «Спартак» эки тура спорт ниитилелдери эрттирер. Альпиниада Барыын-Хемчик райондан Мөңгүн-Тайга районунче чадаг поход-биле эгелээш, Тываның эң бедик даа —Мөңгүн-Тайганың бажынга үнери-биле доостур. Альпиниаданың чоруп турарының үезинде Барыын-Хемчикке, Мугур-Аксыга ийи турисчи кежээ болур. Аңаа лекция номчуур. Тывага турисчи походтар үезинде тыртырган кинофильмнерни көргүзер, туризм темазынга бижиттинген ырларны ырлажыр.

Альпиниадага киржирн-биле бүгү районнарның, Ак-Довуракты, Хову-Аксының, башкы институтуңу, политехникумуңу төлээлерин чалаар.

Чайгы үеде турисчи походтарның саны эрткен чылдаазындан көвүдээр. Хам-Сыраның адыры Дотот хемниң бажынче план ёзугаар чадаг поход, Серлиг-Хемни, Каа-Хемни, Кантегирни куду хемелиг бадары туристерге нарын болгаш солун болур. «Урожай» эки тура спорт ниитилелиниң командазы Бии-Хемниң адыры Баш-Хемче суг оруу-биле баштайгы походту чорудар. «Спартак» эки тура спорт ниитилелиниң командазы Алтайга эртер эң эки турисчи аян-чорук дээш слётка киржир. Ол бөлүк Абаза—Ак-Довурак автомобиль оруундан барыын талаже чоруткаш, Телец хөлге чедер.

Үстүнде адаан бүгү хемчеглер солун, утка-шынарлыг, хөй туристер киришкен турарын чедип алыры бистиң сорулгавыс болур.

Я. КРОМ,
«Демир-Сал» турисчи клубтуң даргазы.

Турисчи походтарже

ЧАА-ЧАА МАРШРУТТАР-БИЛЕ

ССРЭ-ге эрткен чылын делегейниң 153 чуртундан 3,4 миллион кижи аян-чорук кылыш чораан. Ол-ла үениң дургузунда 2 миллион 200 муң совет кижи делегейниң 126 чуртунга барыш, ажыл-ижи болгаш культуразы-биле танышкан. Совет Эвилелиниң аян-чорукчуларының 55 хуузу акы-дуңма социалистиг чурттарга чораан.

Даштыкы туризмни улустар аразында харылзааларны экижидериниң, делегейге тайбыңны быжыглаарының база бир ажыктыг хевири деп Совет күрүне санап турар.

1975 чылдың турисчи маршруттарында бүгү эвилелдешкен республикаларның найысылалдарын, ССРЭ-ниң 135 хире хоорайын киирген.

Тиилелгениң 30 чылын совет улус байырлап турар хүннерде дыка хөй даштыкы аалчылар бистиң чуртувуска келир. Олар чаа маршруттар-биле аян-чоруктарны кылып, маадыр-хоорайларга баар, дайынның хоочуннары, партизаңнар-биле ужуражыр.

Даштыкы туризмниң шапкын хөгжүлдези күчүлүг базаны тургузарын негеп келген. Амгы үеде бистиң чурттуң 35 хоорайында 40 хире гостиницаны тудуп турар. Москвада, Ленинградта, Киевте болгаш оске-даа төптерде гостиницалар тударының белеткел ажылдарын Венгрияның, Швециянның, Францияның, Американың гостиница фирмаларының болгаш компанияларының киржилгези-биле чорудуп турар. Материалдыг баазаны ажыглаарын экижидер, турисчи фирмалар-биле дүрген харылзажыр сорулганы салгаш, даштыкы туризм чери башкарылганың автоматтыг системазын тургузуп турар.

Бистиң Даштыкы туризм системазында мергежилдиг үш муң ажыг очулдурукчу ажылдап турар. Олар делегейниң 25 дылын билирлер.

● Майгынга лаа, фонарь хып турда, ону хайгаарал чок кагбаңар.

● Одагны майгындан болгаш ыяштардан беш метр хире ырак черге кылып алыңар. Оон башка ыяштар үрелип, ерт үне берип болур.

Ажыктыг сүмелер

● Одаглангган чериңерден чорууруңарда оттуң көзүн эки өөнүргеш, кырынче сугдан кудуп каңар.

● Арга—бистиң байлаавыс. Ону өрттен камгалаары кижи бүрүзүнүң ыдыктыг хүлээлгези. Туристеп, походтап чораш оттуу ааварымчалыг ажыглаңар, арга-арыгны өрттен камгалаңар.

Айтырыңар, харылап берээл

«Чыраа-Бажы» совхозтуң тракторизи эш Д. КУУЛАР редакция дамчыштыр—ажыл стажынга хамаарыштыр база уругларга дузаламчы дугайында—мындыг ийи айтырыг салган. Ону харылап бээрин юрист Самдан Айыжыевич ДОРСАТТАН дилээн бис. Ооң тайылбырын мооң адаанда парладывыс.

Ажыл стажынга хамаарыштыр

РСФСР-ниң Көдээ ажылагый министерствозунуң 1970 чылдың июнь 7-де үндүрген «Совхозтарның болгаш көдээ ажыл-агыйның оске-даа бүдүрүлгелериниң ажылдакчыларының күш-ажыл төлевирин чурумчудар дугайында» доктаалында механизаторларга болгаш малчыннарга ажыл стажын барымдаалап, хары угда тыпсыр төлевирлерни тодаргай айыткан.

Ону чогуур ажыл стажы четкеннерге тыпсыр болгаш совхозтуң шалыг фондузундан хамаарылга чокка, айыткан хууну кудулатпайн, ол-ла хемчээл-биле төлээр. Бир эвес прогул кылган таварылга болза, айыткан хемчээлинден 25 хуу кудуладып болур.

Механизатор азы оске-даа ажылдакчының ажыл стажын шынзыдар документ чүгле күш-ажыл дептери болур. Трактористиң шынзыдылгазы дээрге, ооң трактор башкарар эргезин бадыткаан документ болур. Бир эвес тракторист ол башкарылга удостоверениезин чидирген таварылгада, ажыл стажы барымдаалап тыпсыр немелде төлевирни казып болбас.

Эдикчи мастер кижи тракторист-механизатор эргелиг турда, ону администрацияның дужаалын ёзугаар, ол ажылче тур шилчиткен болза, ажыл стажынга хамаарыштыр тыпсыр немелде төлевирни ук кижи алыр эргелиг.

Уругларга дузаламчы дугайында

ССРЭ-ниң Министрлер Төвүлелиниң 1974 чылдың сентябрь 25-те доктаалын ёзугаар бадылаан «орулгазы эвээш өг-бүлениң уругларынга дузаламчы бээр болгаш тыпсыр чурумунуң дугайында» Дүрүмнүң 35 чүүлүнде айытканы болза, уругларга дузаламчы бээри-биле айтырыг тургускан айы дээрге, ол дугайында бүгү документилерни кошкаш, билдириишкин киирген айы болур.

Бир эвес билдириишкин киирип турган үеде чок болган азы четчелеттинмээн документилерни, ол үеден соңгаар 3 ай иштинде киирер болза, дузаламчыны баштайгы билдириишкин киирген айындан эгелеп тыпсырын ол дүрүмде тодаратган.

Редакция дамчыштыр салган айтырыгда бижээни ышкаш, уругларга дузаламчы бээр дугайында билдириишкинни 1974 чылдың ноябрь 1-де киргеш, ноябрь, декабрь, январь айларда бүгү документилерни четчелээн болза, ук өг-бүле уругларынга ноябрь 1-ден эгелеп дузаламчы алыр эргелиг. Ол үе эрткенде баштайгы айларның дузаламчызын бербейн барып болур.

Бодун Тувинская ПРАВДА

● «1975: беш чылдың шиитпирлиг чылы». Республикадан болүк информациялар.

● «Дуржулга дузалап турар». Республиканың алдарлыг малчыны Кол Шой-Сюрюн дугайында О. Гавриловтуң корреспонденциязы.

● Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң дөртку чыжынга соңгулда талазы-биле округтарның соңгулда комиссияларының составын бадылаар дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы.

● «Тиилелгениң 30 чылынга». В. Тимофеевтиң корреспонденциязы.

● «Ие-чаштың эрге-ажылынга». Республиканың хөрээжеңнер төвүлелиниң хуралындан В. Межованың отчёду.

● «Хүнүн чаа үүлдери». Информациялар.

СПОРТ

САМБО

Самбога «Динамо» спорт ниитилелиниң команда болгаш хууда бирги чери дээш маргылдаазы болуп эрткен. Аңаа «Спартак» эки тура спорт ниитилелиниң, Кызыл хоорайның эң шилиндек командалары киришкен.

Болуп эрткен маргылдааның түңнелиңде команда талазы-биле бирги чери Н шериг кезээниң самбистери чаалап алган. Ийигизин—республиканың Иштики херектер министерствозунуң командазы, үшкүзүн — башкы институдунуң студентилери эзээн.

Деңзи аайы-биле дараазында мөгелер чемпион болганнар: М. Скибен (шериг кезээ), В. Ховалыг, М. Оюн («Спартак»), К. Лайдып, А. Маштадай («Динамо»), Н. Дьяков («Спартак»), Е. Маргеев, Н. Соловьев, А. Смирнов, К. Дачковский (шупту шериг кезээ).

Сибирьниң Иштики херектер министерстволарының болгаш эргелелдериниң самбога бирги чери дээш апрельдиң 11—13 хүннеринде Кемерово хоорайга болур маргылдаазынга Тыва АССР-ниң Иштики херектер министерствозундан Э. Күжүгет, Н. Ооржак, К. Лайдып, Б. Шарапов, А. Машпадай, М. Дудкин, Н. Соловьев олар киржирлер.

А. САНДАН,
хостуг хүрешке ССРЭ-ниң спорт мастери.

ШЫДЫРААА

«Спартак» эки тура спорт ниитилелиниң чемпионадының үшкү салыында ийиги хөлге ойнаан Ю. Быков Н. Берковичче удур ойнаш, камгаланыр чай бербейн, уткан.

Х. Ондар бо удаада М. Бяче-оол-биле ужурашкаш, чээрби ажыг көшкеш-ле хоочун шыдыраачыны дүжүп бээринче албадаан.

В. Стифоров биле Н. Онуфриев сиилиган камгалалды ойнаан. Н. Онуфриев частырыг чок, шын көштерни кылгаш, ак ноянның баарынга айыылды диргелдирип, мат кагары чайлаш чок апаарга, хоорай чемпиону уттурган. К. Орус-оол—С. Лямнин, Н. Шишигин — Ю. Беловту удуп алганнар.

Чемпионатты чедишкиннинг эгелээш, үш салыгдан 3 саны алган Х. Ондар өскелерни муңнай берген. Н. Шишигин 2,5 саныг.

Д. САЛЧАК.

Телевидение

АПРЕЛЬ 11-ДЕ

МОСКВАДАН

9.00—Дамчыдылгалар программазы.
9.05—«Тулчуушкуннариың оруу—тиилелгениң оруу».
9.40—«Өңнүктериң ариы». Чогаалчы А. Алексин эрттирер.
10.25—Документалдыг фильмнер программазы.
11.10—«Уран мергежилге кичээлдер». Аныяк чолаачыларның алдыгы Бүгү-эвилел төвүлел хуралының дугайында.
11.35—«Тывызыктар, тыпканы». Өңнүг.
11.50—Медээлер.
12.00—«Чаңгызы хөй дээш, хөй чаңгызы дээш». Ленинградтан дамчыдылга. Өңнүг.

КЫЗЫЛДАН

13.00—Бистиң кожаларывыста. Тайылбыр.

МОСКВАДАН

13.10—Армениянның күрүнеиниң танцы ансамблиниң фильм-концертиниң баштайгы көргүзүү. Өңнүг.
13.40—«Социализм делегейи». Өңнүг.
14.10—«Дайын чылдарынга тураскаады». «Солдат дугайында баллада». Уран-чечен фильм.
15.40—«Шыдыраа школазы». «Чаа өөренип чоруурлар школазы». РСФСР-ниң алдарлыг тренери Б. Воронков эрттирер.
16.10—Хоккейге делегей чемпионады. ССРЭ—Швеция. 2-ги, 3-кү кезектери. Мюнхенден өңнүг дамчыдылга.
17.30—«Ye». Информастыг программа.

КЫЗЫЛДАН

18.00—Телемедээлер.
18.10—«Неделяда болуушкуннариың тайылбыры». Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

18.25—«Тываның неделязы». Информастыг программа.
18.40—«Социализм делегейи». Өңнүг.
19.10—«Дайын чылдарынга тураскаады». «Солдат дугайында баллада». Уран-чечен фильм.

КЫЗЫЛДАН

20.40—«СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шиитпирлерин—амыдыралга». Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

21.10—Хоккейге делегей чемпионады. ССРЭ—Швеция. 2-ги, 3-кү кезектери. Мюнхенден өңнүг дамчыдылга.
22.30—«Морис Равель». Концерт-очерк.
23.00—23.30—«Ye». Информастыг программа.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

кинотеатрларда

АПРЕЛЬ 11-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Дээр-биле чарылбас мен» 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, Кинопанорама 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Өг-бүле чок» 8.50, 10.00, «Хеймер оглунуң кудумчузу» 16.35, «Золушкага үш тоорукчугаш» 11.10, 14.55, «Адыг сактып ал» 12.50, 18.40, 21.15 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Кыш болгаш Двапортфель» 10.00, «Миллионну канчаар оорлаары» (2 серизы катай) 15.00, 17.30, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «С» хоорайда» 14.50, «Алдын Будданың чажыды» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ · Индекс 667000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчыларының 35-24, пропаганда киллизинин 31-75, харыысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал киллизинин 37-13, культура киллизинин 23-54, көдээ ажылагый киллизинин 21-47, үлетпүр киллизинин 23-54, чагаа киллизинин 41-27, информация база совет тургузуг киллизиниң 20-60, корректорларының 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниин Министрлер Төвүлелиниң Пом үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле өргелелиниң типографиязы. (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу бажың № 1).

Тиражы 16.560 ЧАГЫГ № 145.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

ТС—00348.